

Med Jolly Roger i topp

En fender blir boll och en mattpiska racket när Lovis och Otto spelar tennis på fördäck. Man tager vad man haver.

Sexåriga Lovis och hennes lillebror Otto har bott ombord på segelbåten Mary af Rövarhamn sedan den dagen de kom hem från BB. Sommaren 2010 lämnade hela familjen fiskehamnen i Limhamn för att segla jorden runt. Sedan dess har de korsat två världshav och besökt inte mindre än 22 länder på fem kontinenter. Här berättar familjen Hammarberg om sina erfarenheter av att segla långt med barn.

”Längs vår svenska kust finns det gott om skyddade ankarvikar med små badstränder och söta små hamnar med både lekplats och glasskiosk. Så planerar man bara noga och aldrig seglar mer än ett par timmar om dagen, så brukar det gå bra att ta med barnen ut på sjön”.

Ungefär så brukar det stå att läsa i varje svensk båttidning, i det årliga inslaget som uppmuntrar föräldrar att ta med sina barn ut på sjön. Men att långsegla med barn är inte så märkvärdigt som man skulle kunna tro. OK, det är inte samma sak som att långsegla utan barn. Lata dagar i hängmattan kan du glömma. Och syskonbråken kommer man inte ifrån. För barn förblir barn oavsett om man seglar runt på de sju haven eller bor på landbacken. Men ett är säkert, långseglarlivet är betydligt mer spännande än vardagen där hemma.

Man måste inte segla jorden runt

Det är många som drömmer om Västindien eller Söderhavet. Men steget från att segla i skärgården till att korsa Atlanten med familjen kan kännas stort. Vi förlängde semestern med föräldraledighet de första somrarna med barn ombord. När Lovis var ett år gammal seglade vi till Lofoten längs

Norges skyddade västkust, året därpå rundade vi Östersjön. Och sista sommaren innan den stora resan tog vi steget över Nordsjön till Skottland. Ett annat alternativ kan vara att spendera en säsong eller två i Medelhavet. Eller varför inte ta en sväng ner till de mysiga kanalerna i Holland, för att se hur ni trivs.

Uppförsbacke till Kanarieöarna

Resans hittills svåraste etapp upplevde vi redan i Biscaya-bukten. Och hade vi inte seglat så mycket som vi gjort innan, är jag rädd att vår resa hade slutat i La Coruña. Och så är det för många. Vägen ner till Kanarieöarna kan vara tuff, med mycket motvind. Därifrån blir det bara bättre. Åtminstone så länge man håller sig till passadvindarna. För svårigheterna i att segla med barn har ingenting med avstånd att göra, snarare tvärtom. Jag brukar säga att ju längre vi seglar, desto enklare blir det.

Tid för varandra

Även om Lovis och Otto hade flera tusen sjömil i bagaget innan vi gav oss ut på vår stora resa, så hade de aldrig tillbringat mer än några dygn till havs utan land i sikte. Och vi oroade oss en del för att de skulle bli rastlösa och uttråkade under de långa etapperna. Helt i onödan. Vi har träffat och pratat med många långseglande barnfamiljer och nästan alla säger samma sak. När de första dygnen har passerat och alla har vant sig vid båtens rörelser och rutinerna till sjöss blir livet mer harmoniskt än det någonsin är i hamn. För till havs tar vi oss tid att verkligen ägna oss åt våra barn med att bygga lego i timmar, att pyssla och läsa böcker. Och att faktiskt prata och framförallt lyssna på varandra. Kanske är det också så att barnen behöver den här tiden till sjöss för att smälta alla nya intryck.

Oroliga för sömnen

En annan farhåga var att det skulle bli svårt att få sömnen att räckta till och samtidigt hålla vakt dygnet runt, eftersom det med små barn ombord kan vara svårt att kompensera för förlorad nattsömn under dagtid. Dels för att de rackarna kan låta en hel del, men dels också för att det händer att de kräver en viss uppmärksamhet. Jag minns, att när våra barn fortfarande sov middag, brukade den som var tröttast passa på att vila samtidigt. Men barn blir mer självgående ju äldre de blir och idag går det under normala förhållanden utmärkt att ensam hålla ett öga på både barn och båt medan den andre sover.

Uppblåsbara badleksaker tar lite plats och ger mycket glädje.

En bra familjebåt seglar sig själv

Bra självstyrning är en förutsättning när man seglar med barn, ja utan barn också för den delen. Vi har både vindroder och autopilot och skulle inte vilja vara utan någotdera. Ju enklare det är att hantera själva båten desto bättre och säkrare. Många väljer också att ta ombord extra besättning. I Panama träffade vi en rysk långseglarfamilj som hade en au pair på båten. Och några andra vänner har anlitat en skeppare, som ansvarar för båten så att föräldrarna får mer tid över till barnen.

Kanske inte så tokigt som det först kan låta, det har funnits tillfällen då även vi önskat att vi hade ett par extra händer ombord.

Ett stort ansvar

Att långsegla med barn ombord är ett stort ansvar, det vet vi. Men frågan är om det är farligare än det vanliga livet hemma i Sverige. Ombord på båten är riskerna kända och begränsade, vilket gör det enklare att vidta lämpliga åtgärder för att undvika dem. En båt, som man känner väl och som är anpassad för besättningen och de vatten man seglar på, är en bra start. Sedan gäller det förstås att stanna ombord; vi är väldigt noggranna med både säkerhetssele och flytväst.

Uppblåsbara räddningsvästar för barn finns från 15 kilo. Lovis och Otto använder dem alltid i kombination med säkerhetslina.

Lek river alla språkbarriärer

Svenska långseglingar är en bristvara i världen. Men ett barn som pratar ett annat språk är alltid bättre än inget barn alls, drivkraften att leka överviner det mesta. Innan vi kastade loss var vår Lovis ett försiktigt barn. Men det dröjde inte länge innan hon förstod att det gällde att ta vara på de möjligheter som ges. Idag är hon den som går fram till de där barnen som står lite vid sidan av, räcker dem handen och säger: ”Come, let’s go play!” Vi försöker prata mycket engelska med våra barn, för att hjälpa dem på traven. Idag är de fyra respektive sex år gamla och förstår enkel engelska och kan själv säga korta fraser på egen hand. Det räcker långt.

Skola på båten

Att barnen lär sig mycket under en sådan här resa råder det inget tvivel om men det ersätter ingen skola. I Sverige har vi dock fördelen att barnen inte börjar skolan förrän vid sju års ålder. I de flesta andra länder börjar man redan i femårsåldern. De enstaka svenska familjer, som långseglar med barn i skolåldern, brukar ha en överenskommelse med skolan där hemma och får stöd därifrån under den tid som de är

utomlands. För barn i årskurs 1-5 finns ingen organiserad distansutbildning i Sverige som vi känner till. Rätta oss gärna om vi har fel. Däremot erbjuder Sofia Distans undervisning för barn i årskurs 6-9, och Värmdö Distans vissa inriktningar på gymnasienivå.

Små barn, små bekymmer

Hem- eller distansundervisning ställer stora krav både på vuxna och barn. Men många passar på, precis som vi, att resa när barnen är små. Barn är visserligen fantastiskt flexibla varelser, men ju äldre de blir desto svårare blir det att lämna vännerna där hemma. För att inte tala om fotbollsträningen och hästarna, något vi tyvärr sett flera exempel på. Men vi vet också många som har lyckats. Och vi har aldrig träffat någon som har ångrat att de försökt.

Text och foto: Linda Hammarberg

Läs mer i Oceanseglaren 3-2010, tema ”Skola ombord”.

Snorkel, cyklop och fenor kan roa i timmar. Lovis lärde sig snorkla när hon var fyra år gammal och simma när hon var fem år. Men vi har träffat andra långseglarbarn som simmar redan vid två års ålder.

Barn bygger broar

Utdrag ur familjen Hammarbergs blogg 21 oktober 2011

Lovis och Otto har bott ombord på segelbåten Mary af Rövarhamn sedan de kom hem från BB.

Lovis och Otto springer bygatan fram, bakom sig har de en hel svans av barn som alla ropar "Bye, bye". Precis som på Samoa verkar barnen på Tonga fått de engelska hälsningsfraserna om bakfoten. Skaran av barn växer ständigt, för varje trädgård vi passerar ansluter ytterligare några barn. De känner på Lovis och Ottos hår och upprepar deras namn om och om igen.

Längs vägrenen och i trädgårdarna betar grisar. Små grisar, stora grisar, svarta grisar, randiga grisar och prickiga grisar. Stora fula suggor och små söta kultingar. Grisar överallt, helt fria att komma och gå som de vill. Uppvuxna på grönt frodigt gräs, kokosnötter och fisk som grisarna själva fångar på stranden i lågvatten. Ska man födas som gris i nästa liv, ja då ska det vara här på Tonga.

Vi befinner oss på den lilla ön Ha'afeva. 290 personer bor här. Under högsäsongen kommer seglare ofta hit, men blonda små barn hör tydligen till ovanligheterna och våra smågastar är en stor sevärdhet. Alla vill vara med och posera framför kameran tillsam-

mans med Lovis och Otto och de skratrar så de kiknar när de ser sig själva på kamerans skärm.

I den lilla byn finns sex kyrkor, men bara en skola. Och den vill de lokala barnen gärna visa. På vägen träffar vi rektor Pita och hans förtjusande fru. Efter tio minuters kramande och pussande på Lovis och Otto pekar hon mot en lite kraftigare kille i bakgrunden, och presenterar stolt honom som sin fete son. Här är det fint att vara tjock.

Både rektorn och hans fru pratar utmärkt engelska. De ger oss en rundvisning på skolan där Pita och hans assistent undervisar 40 elever i åldern 5-12 år. I skolan finns två klassrum, utan bänkar, bord eller stolar. Bara en svart tavla på vardera sidan av klassrummet. Någon dator finns inte, men väl ett mindre bibliotek som rektorn stolt visar upp.

Från och med i år är det obligatorisk skolgång i Tonga för alla barn i åldern fem till arton år. Tidigare gick den övre gränsen vid tolv år. Den nya lagen är ett resultat av den nye kungens strävan mot ett demokratiskt och modernt

land. Men någon undervisning för de äldre barnen finns inte på den lilla ön. Barnen måste istället inackorderas i Nuku'alofa, Tongas huvudstad på en ö åttio sjömil söderut.

Fulla av intryck och med väskan full med mango, inleder vi den långa vandringen tillbaka till läsidan av ön där Mary af Rövarhamn ligger ankrad. Halvägs möter vi två unga kvinnor och deras barn. De hade hört på omvägar att det fanns två små lintottar på en båt i hamnen och gått den långa vägen till ankarplatsen för att få en glimt av Lovis och Otto. Efter en dryg timmes väntan hade de vänt om med fem besvikna barn i släptåg. Så gissa om glädjen blir stor när vi frågar om de vill följa med tillbaka till båten.

Inget av barnen har tidigare varit ombord på en segelbåt och våra smågastar visar stolt upp alla skrymslen och vrår. När de åker in till stranden igen får de med sig några saker till skolan: kriter, block och en uppblåsbar jordglob så de kan se var Sverige ligger. Kvinnorna bjuder in oss på traditionell Tongan Fiest kvällen därpå. De lockar med helstekt spädgris och jordugnseldade specialiteter och det krävs en rejäl portion självdisciplin att tacka nej.

För första gången på riktigt länge har vi en strålande väderprognos för att segla vidare västerut, och vi måste ta vara på den för att inte riskera att bli kvar under cyklonsäsongen. Vi borde ha seglat redan idag, men det sägs att det för otur med sig att avsegla på en fredag så vi väntar en dag. Och tur var väl det, annars hade vi missat studiebesöket på skolan i Ha'afeva.

Än en gång skänker vi en tacksamhetens tanke till Lovis och Otto. Inga är så bra som barn på att bygga broar mellan olika kulturer. Utan dem hade resan inte blivit densamma.

Text och foto: Familjen Hammarberg

Alla Tonga-barn ville vara med på bild tillsammans med Lovis och Otto.

Familjen Hammarberg lämnade Sverige sommaren 2010 för att segla jorden runt med segelbåten Mary af Rövarhamn. Följ deras äventyr på www.symary.com.

Fendrar är populära leksaker ombord på Mary af Rövarhamn.